

อาณาจักรล้านนาก่อกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 1839 และเสื่อมลงใน พ.ศ. 2101 อาณาจักรล้านนาเจริญรุ่งเรืองสูงสุดใน สมัยที่พระเจ้าติโลกราชปกครองอาณาจักร พระองค์ทรงมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ดังนั้นพระองค์จึงได้ได้ทำการสร้าง และ ปฏิสังขรณ์วัดเก่าที่ทรุดโทรมในอาณาจักรล้านนาขึ้นมาในสมัยของพระองค์นั้น ซึ่งวัดพระธาตุลำปางหลวงเองก็ได้รับการ บูรณะขึ้นมาในช่วงเวลานั้นด้วยเช่นกัน วัดพระธาตุลำปางหลวงเป็นสถาปัตยกรรมอันเนื่องมาจากศาสนา และ เป็นมรดกทาง วัฒนธรรมที่สำคัญที่ได้รับความเคารพและความศรัทธาจากคนโดยรอบจึงทำให้ วัดพระธาตุลำปางหลวงมีระบบโครงสร้างทาง วัฒนธรรมของล้านนารองรับอยู่ เช่น ระบบเวียงทางศาสนาซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนประวัติศาสตร์เวียงพระธาตุลำปางหลวง, ระบบการดูแลรักษาวัด เป็นต้น แต่แนวทางการอนุรักษ์ในปัจจุบันสนใจเฉพาะแต่การอนุรักษ์ในเชิงกายภาพของวัดพระธาตุ ลำปางหลวงเท่านั้นโดยขาดการคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรม อันเป็นปัจจัยการในการก่อกำเนิดและเกื้อหนุนวัดพระธาตุลำปาง หลวง

การประชุมที่เมืองนาราเกี่ยวกับความแท้ในปี ค.ศ. 1994 ได้ข้อสรุปเป็น "เอกสารประกอบการประชุมนาราว่าด้วย ความแท้" (Nara Document on Authenticity) เสนอให้พิจารณา มรดกทางวัฒนธรรมเป็นสองส่วนคือ การแสดงออกทาง วัฒนธรรมที่มองเห็น และ การแสดงออกทางวัฒนธรรมที่มองไม่เห็น ซึ่งทั้งสององค์ประกอบนี้เป็นปัจจัยของกันและกันเป็น โครงสร้างทางวัฒนธรรม การวิจัยเพื่ออนุรักษ์ชุมชนประวัติศาสตร์เวียงพระธาตุลำปางหลวงโดยใช้พื้นฐานทางวัฒนธรรมนำ แนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์พบว่าชุมชนประวัติศาสตร์เวียงพระธาตุลำปางหลวงประกอบด้วยโครงสร้างของ มรดกทางวัฒนธรรมจำนวน 6 ชุดคือ รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน กับ วัฒนธรรมการอยู่อาศัย, ภูมิทัศน์เชิงวัฒนธรรม กับ วัฒนธรรม ในการทำการเกษตร, ที่นา วัฒนธรรมในการกัลปนา กับ กรรมสิทธิ์ที่นา, องค์พระธาตุลำปางหลวง กับ วัฒนธรรมการนับถือ พุทธศาสนา, สถาปัตยกรรมในเขตพุทธาวาสวัดพระธาตุลำปางหลวง กับ การสร้างสรรคงานของสกุลช่างลำปาง, สถาปัตยกรรมเรือนพักอาศัย กับ ภูมิปัญญาในการสร้างเรือนพักอาศัยแบบประเพณี

บทสรุปวิทยานิพนธ์ได้เสนอแนวคิดในการอนุรักษ์ผ่านทางการฟื้นฟูโครงสร้างความสัมพันธ์ของมรดกทางวัฒนธรรม ทั้ง 6 ประเด็นดังกล่าว เพื่อให้มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนประวัติศาสตร์เวียงพระธาตุลำปางหลวงคงดำรงอยู่ต่อไปอย่างสมบูรณ์ ทั้งในแง่ของการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่มองเห็น และ การแสดงออกทางวัฒนธรรมที่มองไม่เห็น

Lanna kingdom was formed in 1296 and declined in 1558. In the reign of King Tilokaraj, Lanna reached the golden age. His majesty, Tilokaraj had a faith in Buddhism thus he had built and restored several monasteries in his kingdom for example Wat Phra Dhatu Lumpang Luang. Wat Phra Dhatu Lumpang Luang was a religious based architecture which played a significant role in Lanna context. According to its significance, the Lanna had created a systematic approach to support the monastery and monastic community. For example, The Religious Based City, Vieng Phra Dhatu Lumpang Luang and endowment system which supported the maintenance and conservation of the monastery. But the contemporary conservation practice in Thailand has only focused on the physical conservation of Wat Phra Dhatu Lumpang Luang without mentioning their cultural context.

In Nara 1994, there was a conference concerning authenticity. From the conference "Nara Document on Authenticity" was adopted. The text suggests that cultural heritage can be divided into 2 categories, a tangible expression, an intangible expression and both categories are closely related. From the concept of Nara Document on Authenticity, the relationship of cultural heritage in Vieng Phra Dhatu Lumpang Luang Historic City can be considered into 6 pairs of related elements: the settlement pattern and traditional lifestyle; the cultural landscape and the agricultural system; the rice fields and the monastic land endowment; Phra Dhatu Lumpang Luang and the Buddhism belief; the architectures in monastic area and the creativity of Lumpang craftsmen family; the traditional house and the traditional building skill.

In conclusion the research has established the concepts of tradition based conservation of Vieng Phra Dhatu Lumpang Luang Historic City in accordance with the 6 aspects described above. The conservation concept aims for the reviving of the structural relationship of the cultural heritage to maintain their richness of tangible expression and intangible expression.